

NORGES HØYESTERETT

Den 21. mars 2014 avsa Høyesterett dom i

HR-2014-00576-A, (sak nr. 2013/2194)), straffesak, anke over dom,

I.

A

(advokat John Christian Elden)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

(statsadvokat Jostein Johannessen)

II.

B

(advokat Anders Brosveet)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

(statsadvokat Jostein Johannessen)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Bårdsen**: Saken gjelder straff for drap, jf. straffeloven § 233. Det er spørsmål om drapet er begått under "særdeles skjerpene omstendigheter" slik at andre ledd får anvendelse, og om hvilket straffenivå som gjelder for slike drap etter at minstestrafen for forsettlig drap ble hevet i 2010.
- (2) Agder statsadvokatembeter satte 5. april 2013 A og B under tiltale for overtredelse av straffeloven § 233 første og andre ledd. Grunnlaget var beskrevet slik:

"Torsdag 9. august 2012, mellom kl. 04.20 og 05.00 på X i Y, tok de seg ubedt inn i Cs bolig. B slo først C i hodet og på kroppen med et brekkjern. Imens kveilet A opp en skjøteledning, som han knyttet en selvstrammende knute (renneløkke) på, og denne ble deretter festet rundt Cs hals. Sistnevnte ble så dyttet eller kastet utfor en trapp, slik at skjøteledningen strammet seg rundt halsen hans og røk. C forsøkte etter det å flykte ut

av huset, men ble innhentet av B og dratt inn igjen etter skjøteledningen, hvorefter B – enten alene eller i samarbeid med A – festet en lastestropp i rekkverket til trappen og rundt halsen på C. Sistnevnte ble så heist opp i knestående og etterlatt hengende i livløs, eller hjelpeløs, tilstand. Han døde av kvelning."

- (3) For A gjaldt tiltalen også ett våpenheleri og flere brudd på våpenloven.
- (4) Ved Aust-Agder tingretts dom 4. juni 2013 ble A funnet skyldig i overtredelse av straffeloven § 233 første ledd, våpenheleriet og bruddene på våpenloven. Straffen ble for hans vedkommende satt til fengsel i 12 år. Dette var en fellesstraff med den betingede delen av Agder lagmannsretts dom 30. mars 2012 på fengsel i 7 måneder og 15 dager. B ble funnet skyldig etter tiltalen. Straffen for ham ble satt til fengsel i 15 år.
- (5) Både A og B anket over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet når det gjaldt domfellelsen for drap. Ved Agder lagmannsretts dom 24. oktober 2013 ble begge funnet skyldige i forsettlig drap begått under særdeles skjerpene omstendigheter, jf. straffeloven § 233 første og andre ledd. Lagmannsrettens dom har slik domsslutning:

"1. A, født 24. juni 1965, dømmes for overtredelse av straffeloven § 233 første og annet ledd, samt for de forhold som ble endelig avgjort i tingrettens dom, til en straff av fengsel i 17– sytten – år. Straffen er fellesstraff med den betingede del av Agder lagmannsretts dom 30. mars 2012. I straffen går til fradrag 477 – firehundreogsyttisyv – dager for utholdt varetekt.

2. B, født 5. august 1972, dømmes for overtredelse av straffeloven § 233 første og annet ledd, til fengsel i 17 – sytten – år. I straffen går til fradrag 477 – firehundreogsyttisyv – dager for utholdt varetekt."

- (6) Et mindretall bestående av to meddommere stemte for at straffen for begge skulle settes til fengsel i 15 år.
- (7) A og B anket over saksbehandlingen og straffutmålingen. Ved Høyesteretts ankeutvalgs beslutning 15. januar 2014 ble ankene over saksbehandlingen nektet fremmet. Straffutmålingsankene ble tillatt fremmet. Det ble bestemt at disse skulle avgjøres på grunnlag av lagmannsrettens beskrivelse av det straffbare forhold.
- (8) *Jeg er kommet til at ankene må forkastes.*
- (9) Lagmannsretten har gitt denne beskrivelsen av hendelsesforløpet:

"Det hadde vært en uoverensstemmelse vedrørende gjeldsforhold mellom C på den ene siden og de to tiltalte på den andre siden. B og A oppsøkte i den forbindelse C på bopel på ettermiddagen 8. august 2012. C ble da utsatt for trusler fra de begge, og B ga C et kraftig slag i ansiktet. C 'aksepterte' etter dette at de tiltalte kunne få hver sin bil, og A fikk med seg bilnøkklene til den ene bilen. De ble hentet av samme sjåfør som hadde kjørt dem dit, og dro til As bopel på Z.

Senere samme natt, dvs natt til 9. august 2012, bestemte de to tiltalte seg for igjen å oppsøke C. De hadde da med seg en startpistol og et brekkjern med hammerhode. Brekkjernet tilhørte A. De ble kjørt dit av As samboer og en venninne av henne, og de ble satt av et lite stykke fra boligen for å kunne rekognosere. De hadde begge tatt rusmidler. På utsiden av Cs bolig reagerte de kraftig på at de bilene de skulle få var blitt gjemt bort, og de satte i gang en aksjon med å beskadige Cs øvrige biler. A var den mest aktive med å dytte en Mercedes ned en skråning og forsøke 'å kante' en Audi. Mens dette pågikk forsøkte C fra sin bolig å ringe etter hjelp. Han ringte blant annet politiets

nødnummer kl.04.22. Via teledata er det konstatert at hans mobiltelefon litt senere ble slått av, og politiet har ikke funnet telefonen. Da B og A gikk inn i huset hadde de med seg startpistolen og brekkjernet.

På bakgrunn av teledata legger lagmannsretten til grunn at de var inne i huset til C over en halv time, nærmere en time. Lagmannsretten finner det bevist at C i løpet av denne tiden ble utsatt for gjentatt og langvarig vold, blant annet flere slag med brekkjernet, og at han først ble forsøkt hengt med en skjøteledning, som ikke holdt på grunn av strekkbelastningen, og etter at han hadde forsøkt å komme seg ut av huset, ble dratt inn igjen, og opp trappen og hengt med en lastestropp. Allerede før den siste hengningen var C fysisk svekket på grunn av mishandlingen, og gjorde ingen motstand. Lagmannsretten legger også til grunn at C, etter at renneløkka var blitt strammet rundt halsen hans og han var blitt vippet over rekkverket, også ble plaget ved at B dro hardt i lastestroppen noen ganger før den ble strammet og festet i rekkverket. C døde kort tid senere. Før de forlot huset, ble brannslukningsapparatet brukt av A for å fjerne spor. Også C ble sprayet med pulver. Den posisjonen han ble funnet hengende i av politiet, var også den posisjonen han hang i da pulveret ble brukt. Etter dette har han ikke beveget seg, og han var i det minste bevisstløs da de tiltalte forlot ham."

- (10) Lagmannsretten la til grunn at A og B var sammen om mishandlingen og drapet, og at B var den mest aktive. Slik lagmannsretten beskriver hendelsesforløpet, og ut fra den betydning subjektive elementer kan ha for bruken av § 233 andre ledd og for straffutmålingen ellers, burde lagmannsretten uttrykt seg klarere om karakteren av de domfeltes drapsforsett.
- (11) Jeg ser først på spørsmålet om drapet er begått "under særdeles skjerpene omstendigheter", jf. straffeloven § 233 andre ledd. Bedømmelsen skal i prinsippet foretas individuelt. A og B handlet imidlertid i fellesskap. Det er slik denne saken ligger an ikke grunn til å skille mellom dem på dette punktet.
- (12) Uttrykket "særdeles skjerpene omstendigheter" er i praksis forstått slik at det legges opp til en relativt bred vurdering. Selve drapshandlingen vil stå sentralt, men også bakgrunnen for handlingen, domfeltes subjektive forhold og etterfølgende omstendigheter tillegges vekt. Ettersom enhver forsettlig og straffbar drapshandling nesten unntaksfritt er brutal og gruoppvekkende i seg selv, må det komme en god del mer til for å kunne konkludere med at det foreligger "særdeles skjerpene omstendigheter". Jeg viser til Rt. 2004 side 407 avsnitt 15.
- (13) Etter mitt syn er det klart at straffeloven § 233 andre ledd får anvendelse i denne saken. Hendelsesforløpet taler for seg: Med det for øye å gjøre opp for et økonomisk mellomværende, oppsøkte de to domfelte C i hans hjem midt på natten. De truet ham og de utsatte ham over en periode på mellom en halv og en hel time for grov vold, blant annet ved å benytte et brekkjern med hammerhode som de selv hadde tatt med til stedet. Mishandlingen svekket etter hvert C så mye at han var ute av stand til å gjøre noen reell motstand. Det første hengningsforsøket mislyktes fordi ledningen som ble benyttet ikke tålte belastningen. Etter å ha prøvd å flykte, ble C pånytt hengt – nå i en lastestropp som tålte vekten av ham – slik at kun fremste del av fotsålene så vidt hadde kontakt med gulvet. Slik ble han hjelpeløst hengende til han døde av kvelning. Lagmannsretten har karakterisert behandlingen som "torturlignende" og fremhevet at C må ha opplevd "vedvarende dødsangst". De domfelte hadde god tid til overveielse og til å vurdere konsekvensen av sine handlinger.

- (14) Jeg går da over til spørsmålet om hva som er riktig straffnivå ved overtredelse av straffeloven § 233 andre ledd.
- (15) Minstestrafen for forsettlig drap ble i 2010 hevet fra 6 til 8 års fengsel. I forbindelse med lovendringen tok Stortinget også sikte på at den såkalte normalstraffen for forsettlige drap skulle heves fra 10 til 12 år. Jeg viser til Prop. 97 L (2009–2010) side 37–42. Det er samme sted forutsatt at det alminnelige straffnivået for overtredelse av straffeloven § 233 andre ledd *før* endringen var "inntil 14 til 18 år", og at straffnivået *etter* lovendringen i 2010 måtte heves i lys av skjerpelsen for "ordinære" drap. Høyesterett har fulgt opp lovgivers ønske om strengere straff for "ordinære" drap, jf. senest Rt. 2013 side 516 avsnitt 18 og Rt. 2014 side 12 avsnitt 9. Også Stortingets uttrykte ønske om et skjerpet straffnivå der § 233 andre ledd får anvendelse, må legges til grunn av domstolene, jf. Rt. 2011 side 1104 avsnitt 26.
- (16) Forarbeidene angir ikke konkret hvor stor økning man har sett for seg. Dette henger trolig sammen med at straffeloven § 233 andre ledd dekker temmelig forskjellige situasjoner. For eksempel kommer de overlagte drapene ofte i en særlig stilling, jf. Rt. 2012 side 1095 avsnitt 18. Men det sies i forarbeidene at hevingen skal være "tilsvarende" hevingen for "ordinære" drap, og at straffnivået "må justeres oppover i samme forhold som ved straffskjerpingen for drap hvor det ikke gjør seg gjeldende særlige formildende eller skjerpene omstendigheter".
- (17) Jeg antar derfor at etter lovendringen i 2010 vil straffen ved domfellelse etter straffeloven § 233 andre ledd normalt være fra 15–16 års fengsel og oppover. Utmålingen i den konkrete sak vil som alltid bero på de nærmere omstendigheter, i tråd med etablert straffutmålingspraksis knyttet til § 233 andre ledd, jf. Prop. 97 L (2009–2010) side 38–39. Jeg minner i denne forbindelse om Rt. 2011 side 734 avsnitt 11, hvor det fremheves at domstolene også etter lovendringen i 2010 skal fastsette den straff i den enkelte sak som de til enhver tid finner riktig ut fra tilgjengelige og relevante straffutmålingsmomenter, og at lovgivers angivelse av et normalstraffnivå ikke reduserer domstolenes ansvar for "å nyansere, justere og utvikle straffnivået over tid".
- (18) Jeg har ikke funnet noen sak fra Høyesterett som er direkte sammenlignbar med den foreliggende. Lagmannsrettens flertall fant at en straff på fengsel i 17 år var passende for begge de domfelte. Jeg slutter meg til dette. Det er da tatt et begrenset hensyn til at B var den mest aktive, samtidig som det for As del fastsettes en fellesstraff med den betingede delen av Agder lagmannsretts dom 30. mars 2012. For hans vedkommende omfatter straffen også de forhold hvor skyldspørsmålet ble endelig avgjort ved tingrettens dom, og som tingretten la til grunn bare ville medføre "en kortere fengselsstraff".
- (19) Ankene skal etter dette forkastes. De domfelte er varetektsfengslet, og fradraget utgjør i dag 625 dager for begge.
- (20) Jeg stemmer for denne

D O M :

Ankene forkastes. I den utmålte straffen fragår 625 – sekshundreogtjuefem – dager for utholdt varetekt.

- (21) Dommer **Bergsjø:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (22) Dommer **Normann:** Likeså.
- (23) Dommar **Utgård:** Det same.
- (24) Justitiarius **Schei:** Likeså.
- (25) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Ankene forkastes. I den utmålte straffen fragår 625 – sekshundreogtjuefem – dager for utholdt varetekt.

Riktig utskrift bekreftes: